

A vizek állapota Európában

Áttekintés

Európa vizeinek védelme és minősége javuló tendenciát mutat. Ahogy azt a későbbiekben részletezzük, a közel 30 éves EU joganyag a vízi környezet védelmére és minőségének javítására hivatott nemzeti és nemzetközi akciótervekkel együtt számos területen meghozta a kívánt eredményt. vannak azonban olyan területek, különösen a mezőgazdasággal kapcsolatosan, ahol nem történt előrelépés. Emellett, még azokon a területeken is, ahol bekövetkezett ugyan fejlődés, továbbra is lehetnek jelentős problémák és földrajzilag lehatárolható 'gócponatok'. Hangsúlyoznunk kell azt is, hogy néhány kérdést illetően jelentős az adathiány, ezért a levont következtetéseket elővigyázatosan kell kezelni.

A mezőgazdaság jelentős hatását figyelembe véve, fontos kérdés az EU-bővítésnek az ágazatra és a vízkészletekre gyakorolt hatásának figyelemmel kísérése az új tagországokban. Általánosságban kijelenthető, hogy a 90-es években történt gazdasági átrendeződés miatt a vízi környezetet kevesebb terhelés érte, azonban a bővítést követően a mezőgazdasági termelés intenzitásának bármilyen mértékű növekedése mellett a folyamat inkább megfordulni látszik.

Az előrehaladás területei

A folyóvizek ökológiai minősége

Az ökológiai minőség az összes kémiai és fizikai terhelés által a biológiai rendszerekre gyakorolt hatásokat tükrözi. A 14 tagjelölt ország folyóiról kapott információ alapján, legtöbb esetben a folyók vízminősége javuló tendenciát mutat. hiányoznak azonban azok az adatok/ adatsorok, amelyek alapján sor kerülhetne az európai méretekben történő összevetésre. Ez a helyzet javulni fog a víz keretirányelv (2000/60/ET) végrehajtásának előrehaladtával.

Oxigén-elvonó anyagok és foszfor által okozott szennyezés

A városi területek és ipari tevékenység pontforrás szennyezéseinek ellenőrzés alá vonása Európa szerte több víztest minőségében jelentékeny javulást eredményezett. Figyelemre méltó a folyókban és tavakban a foszfor és a szervesanyag mennyiség jelentős csökkenése, a városi

szennyvízkezelésben végrehajtott fejlesztések, továbbá a foszfát-mentes tisztítószerke bevezetésének valamint a mezőgazdaságban a foszfát tartalmú műtrágyák használatának mérséklődése következtében.

Ennek eredményeként enyhülés tapasztalható a tengerekbe közvetlenül vagy folyóvizekkel szállított tápanyagok mennyiségének tekintetében is (különösen az Északi- és Balti-tenger esetében), amely azonban számos lehetséges ok miatt (bonyolult fizikai és kémiai összefüggések, adathiány) nem feltétlenül eredményezi minden esetben a tengervíz tápanyagtartalmának csökkenését. A jobb szennyvízkezelés a parti és a szárazföldi fürdővíz minőségében javulást eredményezett. Az érvényben lévő kötelező EU szabványoknak való megfelelés mértéke a 90 %-ot is meghaladja.

Veszélyes anyagok által okozott szennyezés

A veszélyes anyagok irányelvben (76/464/EEC) felsorolt folyókat szennyező nehézfémek és egyéb szigorúan szabályozott veszélyes anyagok által okozott szennyezés általánosan csökken. Számos egyéb szennyezőanyagot illetően azonban kevés a rendelkezésre álló adat az értékeléshez.

A tergerbe bocsátott nehézfémek és bizonyos szerves anyagok okozta terheléseket csökkentek. Arra is van bizonyíték, hogy ezek a csökkenések az Európa tengereiben élő flórában és faunában jelenlévő vegyianyag-koncentrációban is enyhülést eredményeznek. A nagyobb folyótorkolatokban, ipari pontszerű

kibocsátások közelében valamint kikötőkben élő kagylók és halak esetében azonban ez a koncentráció még mindig meghaladja az emberi fogyasztásra alkalmasnak ítélt biztonsági határértékeket.

A jelenlegi tagállamokban a veszélyes anyagok kibocsátásának csökkentését nagyrészt a tisztább ipari termelési folyamatok és technológiák bevezetésével érték el. A finomítók és a partközeli létesítmények olaj-kibocsátása csökkent. A csatlakozó országokban a kibocsátások csökkenése elsősorban a gazdaságtalanul működő létesítmények bezárásának eredménye.

Újonnan felmerülő probléma az endokrin rendszert károsító vegyi anyagok jelenléte a felszíni vizekben, amely a vízi állatok szaporodásában okoz zavarokat, jeleztek számos európai országban.

Vízfelhasználás

A teljes vízfelhasználás csökkent az elmúlt évtized óta, eltekintve Dél-Nyugat Európától. A legtöbb ágazatban a nagyobb mértékű vízvisszaforgatás és a jobb hatékonyságú berendezések révén tudta csökkenteni vízfelhasználását. A magasabb vízdíjak is szerepet játszottak a csökkenésben.

Olajkiömlés

Annak ellenére, hogy évről évre jelentős az igadozás, a tankerekből kiömlött olaj teljes mennyisége jelentősen visszaesett a 90-es évek során. Ez valószínűleg köszönhető a navigáció fejlődésének, továbbá annak, hogy több kettős héjszerkezettel ellátott olajszállítót használnak.

Információ

Az elmúlt nyolc évben, az Eurowaternet végrehajtása (az EEA által irányított vízügyi adat- és információgyűjtő hálózat) jelentős előrelépéseket eredményezett az Európa vizeiről rendelkezésre álló információk terén..

Az EEA rövid kivonatai tömör és könnyen értelmezhető bevezetést nyújtanak az aktuális környezeti problémákba és a rendelkezésre álló legújabb ismereteken alapulnak. A kivonatok elérhetők az EEA honlapján: www.eea.eu.int

A stagnálás területei

Nitrát szennyezés

A nitrogén-szennyezés, különösen a mezőgazdaságból eredő terhelés, mértéke változatlan maradt. A pontforrások kibocsátásainak csökkentésével egyidőben, arányaiban jelentősebbé vált a mezőgazdaságból származó terhelés.

A folyóvizek nitrát koncentrációja viszonylag egyenletes maradt a 90-es évek során és azokban a nyugat-európai országokban a legmagasabb, ahol intenzívebb a mezőgazdaság. A tengerek tápanyag-koncentrációja is általában állandó maradt.

A talajvizek nitráttartalmában bekövetkezett változások nem bizonyíthatóak. Azon talajvíztesteknek körülbelül egyharmada esetében, amelyekről információkkal rendelkezünk, a nitráttartalom meghaladja az ivóvíz esetében megállapított határértéket. Az ivóvíz nitráttartalma egész Európában közös probléma, különösen a sekély kutak vízének esetében.

Öntözés, energiefelhasználás és turizmus célú vízfelhasználás

A mezőgazdasági célú vízfelhasználásban, például öntözés, enyhén emelkedő trend figyelhető meg Dél-Nyugat-Európában, továbbá a nem Földközi-tengeri csatlakozó országok energiatermelési célból elvont víz mennyiségének tekintetében. A turizmus terhelése a vízkészletekre jelentős, amely minden valószínűség szerint fokozódik majd Dél-Európa számos területén.

A túlzott vízkitermelés jelenti a legnagyobb gondot a Földközi-tenger partvidékén és a szigeteken, ahol az ivóvízkészletek sós vízzel szennyezettek.

Növényvédő szerek

A mezőgazdasági növényvédő szerek jelentős mértékben jelen vannak a felszíni, a talaj- és ivóvizekben. Számos érintett vegyi anyagot illetően, a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehet a trendekre vonatkozó megállapításokat levonni.

Irodalom:

Európa vizei: mutatókon alapuló értékelés. Összefoglaló, EEA, Copenhagen

Europe's water: An indicator-based assessment, topic report No 1/2003, EEA, Copenhagen

